

— medsebojno menjavo kmetijskih zemljišč, ki je prostovoljna in se izvaja zaradi racionalnejše rabe kmetijskega zemljišča,

— arondacije kmetijskih zemljišč, ki je z upravno-ekonomskimi ukrepi izvršena zaokrožitev zemljišč v korist kmetijske organizacije, lahko pa tudi v korist kmetov, če pripojena zemljišča rabijo za kmetijsko proizvodnjo,

— komasacija kmetijskih zemljišč je z upravno-ekonomskimi ukrepi izvedena zložba in ponovna razdelitev kmetijskih zemljišč med prejšnje lastnike ali uporabnike z namenom, da vsak dobi čimbolj zaokroženo zemljišče,

— melioracija kmetijskih zemljišč in sicer:

hidromelioracije, ki obsegajo ureditev režima površinskih voda z regulacijami naravnih vodotokov, izgradnjo zadrževalnikov in drugih proti-poplavnih in proti erozijskih objektov,

agromelioracije, ki obsegajo ukrepe, ki izboljšujejo fizikalne, kemijske in biološke lastnosti tal (apnenje, planiranje, krčenje grmičevja ipd.) ter izboljšanje dostopa in prevoza na kmetijsko zemljišče,

— združevanje zemljišč in drugi posegi v urejanje in rabo kmetijskih zemljišč, ki se izvaja prostovoljno med kmeti in kmetijskimi organizacijami zaradi skupne proizvodnje in drugih interesov.

Agrarne operacije tvorijo najbolj pomembne, zahtevne in zapletene, obenem pa najbolj potrebne naloge KZS. Naglo zmanjševanje kmetijskih zemljišč zaradi urbanizacije in v zvezi z njo ustvarjena finančna sredstva zaradi spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč še posebej nalaga največjo skrb za usposabljanje in povečanje rodovitnosti preostalih kmetijskih zemljišč. Kot izhodišča za planiranje teh posegov v kmetijski prostor moramo upoštevati:

— da je deagrarizacija prostora v občini precejšnja, da se zmanjšuje število obdelovalcev, da se precej površin zarašča in da se opušča čiščenje obstoječih jarkov,

— da zmanjševanje površin omejuje kmetije v kmetijski proizvodnji, kar pa v ekonomskem pogledu zaradi bližine mesta lažje nadomestijo s preusmerjeno proizvodnjo (Šentvid — Dravlje), na prostorskih površinah ali pa izpadli dohodek nadomestijo iz nekmetijskih virov,

— da s kmetijskim zemljiščem gospodari pretežno zasebni sektor, ki je že precej dobro opremljen s kmetijsko mehanizacijo,

— da v tistem delu že arondiranih kompleksov, ki bodo po prostorski razdelitvi trajno namenjeni za potrebe kmetijstva, iz več razlogov ne bo možno organizirati čiste družbene proizvodnje, zaradi česar bo tudi prihodnja obdelava pripadala kmetom.

VII. Agrarne operacije po KS

KS Bukovica-Šinkov turn: za to KS velja, da je izrazita kmetijska s 560 ha kmetijske površine in s precejšnjim številom kmečkega prebivalstva, katerega povprečna starost vse bolj pada. Zato je na tem območju problem delovne sile na kmetijah še bolj kritičen kot drugod in perspektiva marsikatere kmetije je ogrožena, ker ni naslednika. **Vsekakor pa je na tem območju veliko površin potrebnih melioracij** (Gameljštica), vsekakor pa zaradi prej omenjenega, drugih agrarnih operacij (komasacij, menjave zemljišč).

KS Dravlje I, II, Hinko Smrekar, Litostroj, Milan Majcen, Šercerjeva, Zgornja Šiška, Komandanta Staneta, Koseze: te KS so izrazito mestne.

KS Gameljne-Rašica: Vseh kmetijskih površin je tu 338 ha. Značilno za to KS je, da je delno hribovita (Rašica) in da število kmečkih prebivalcev pada. V zadnjem desetletju kmetijstvo tega območja ni sledilo tem-

pu razvoja, kar se odraža v slabi mehanizaciji kmetij, ekstenzivni rabi kmetijskih zemljišč ipd. Zato bo za to območje, posebno pa še za Rašico, izvajanje agrarnih operacij eden od najpotrebnejših ukrepov, predvsem bo potrebno zaokrožiti kmetije in izvesti melioracijo pod Rašico. Pri tem se bo zmanjšal obseg kmetijskih površin na račun urbanističnih dokumentov Tacen — Šmartno — Gameljne.

KS Gunclje-Male Vižmarje, Vižmarje-Brod: To sta primestni KS, kjer je 351 ha kmetijskih površin. Tu je prisoten tudi družbeni sektor (KZ Medvode). To območje tvori večji kompleks kmetijske zemlje, ki se zaradi varstva vodotoka trajneje ohranja za kmetijstvo.

KS Medvode: Ta KS obsega zelo velik del območja s skupno 1.054 ha kmetijskih površin. Za to področje je značilno, da je izrazito hribovito in izrazito ravninsko. V hribovitem svetu nastopa problem zaraščanja kmetijskih površin in slab dovoz do njih. Prav tako pa je prisoten močan vpad kmečkega prebivalstva in s tem delovne sile. Nižinski del, ki zajema najboljšo kmetijsko zemljo, pa je zelo ogrožen od urbanizacije (Svetje, Senica, Zbilje). Zato bo nujno opredeliti kmetijska zemljišča, spodbujati zložbe kmetijskih površin, s SIS za gozdarstvo razmejiti površine in se dogovoriti za ukrepe o zmanjšanju zaraščivosti, izvesti agromelioracije (izboljšanje dostopa, planiranje, krčenje grmičevja ipd.) in druge ukrepe, ki jih bo nakazala študija razvoja kmetijstva in gozdarstva, ki je v izdelavi.

KS Pirniče: Ta KS obsega 406 ha kmetijskih zemljišč. Na tem območju je močno vpadanje kmetijskih površin na račun zazidanih. Istočasno pa so tu zelo ugodni pogoji za kmetijsko proizvodnjo. Na tem območju gospodari KIT KZ Medvode s 50 ha kmetijskimi zemljišči. V tem KS bo potrebno izvesti predvsem na 150 ha kmetijske zemlje komasacije in sodobno menjavo kmetijskih zemljišč in s tem omogočiti usmerjenim kmetijam obstoj in delovno mesto.

KS Podutik: Je primestna KS, kjer se kmetijstvo zaradi urbanizacije vse bolj zmanjšuje. Večjih agrarnih operacij tu ni predvidenih. Na preostalem kmetijskem jedru zagotoviti racionalno obdelavo.

KS Smednik: Obsega 579 ha kmetijskih površin. Ima ugodne naravne pogoje za izrabo površin za kmetijske namene. Opremljenost kmetij je dobra. Močno pa je prisoten pritisk urbanizacije na najboljša kmetijska zemljišča. Na tem območju bo potrebno vzpodbujati sodobno menjavo kmetijskih zemljišč in oblikovati zaokrožene zemljiške komplekse. V tej KS je precejšen del kmetijskih površin v družbeni lasti (Agroemona) na katerih bo potrebno izvesti agromelioracijske posege. Na privatnih zemljiščih pa bo prav tako potrebno izvesti manjše melioracije.

KS Stanežiče-Medno: To območje je močno načela urbanizacija. Na preostalih obvarovanih kmetijskih površinah bo potrebno oblikovati večje zemljiške komplekse zaradi intenziviranja kmetijske proizvodnje.

KS Šentvid: je mestna KS tako, da je za kmetijstvo ostalo malo površin. Del teh površin je v uporabljanju KIT KZ Medvode. V kmetijstvu ostanejo le površine, ki so v rezervatih in tiste ki jih obdeluje prej omenjena organizacija. Večjih agrarnih operacij tu ni predvidenih.

KS Šmartno — Tacen: Tudi tu so se kmetijske površine močno zmanjšale na račun urbanizacije. Delež kmečkega prebivalstva se je zelo zmanjšal. V tej KS je precej površin, ki so zamočvirjene in bodo zato potrebni melioracijski ukrepi, kar pa je v veliki meri povezano z ribogojnico v Povodju. Ker so v tej KS prisotni številni omejevalni faktorji (rezervat ipd.), bo agrarne operacije (zložbo ipd.) zaenkrat težko izvesti.

KS Trnovec — Topol: Ta KS je izrazito hribovita. Tu se srečujemo s problemom pomanjkanja delovne sile, opuščanja kmetijske proizvodnje in zaraščanja kmetij-

skih površin z gozdnim drevjem. Razen tega pa velike strmine otežujejo kmetovanje. Na tem območju se srečujemo še z izrazito ekstenzivnim kmetovanjem in slabo opremljenostjo kmetij. Na območju te KS, podobno kot v hribovitem delu KS Medvode, bo potrebno opredeliti kmetijske površine, s SIS za gozdarstvo razmejiti površine in se dogovoriti za ukrepe o zmanjšanju zaraščenosti, izvesti agromelioracije (izboljšati dostop do kmetijskih površin, planiranje, krčenje grmičevja) in druge ukrepe, ki jih bo nakazala študija razvoja kmetijstva in gozdarstva, ki je v izdelavi.

KS Vodice: Krajevna skupnost obsega 952 ha kmetijskih površin. Naravni pogoji so dobri. Na tem območju je opremljenost kmetij s kmetijsko mehanizacijo precej dobra. Na to področje močno pritiska urbanizacija z ZO, prav tako bo pa veliko kmetijskih površin uničenih zaradi izgradnje cest.

217 ha je v uporabi Emone. Na tem območju bo potrebno zaščititi kvalitetna kmetijska zemljišča in izvesti komasacije v Zapogah in Vodicah na površini 300 ha, prav tako pa spodbuditi svobodno menjavo kmetijskih površin. V nekaterih vaseh kot so npr. Povodje, Polje, Vojsko pa izvršiti melioracije in s tem vsaj nekoliko ublažiti izgubo kmetijskih površin na račun urbanizacije.

VIII. Druge naloge

1. KMETIJSKI ZEMLJIŠKI SKLAD

Kmetijski zemljiški sklad v občini sestavljajo tista kmetijska zemljišča v družbeni lastnini, ki jih ne uporabljajo delavci ali združeni kmetje v kmetijskih organizacijah. V ta sklad preidejo tudi kmetijska zemljišča:

- ki jih pridobiva kmetijska zemljiška skupnost s pravnimi posli (nakupi),
- ki se v ta sklad prenesejo po določbah zakona o dedovanju kmetijskih zemljišč in kmetij,
- za katere so se občani odpovedali lastninski pravici,
- presežek nad zemljiškim maksimumom,
- za katera lastnik ni več kot 10 let storil ničesar, s čimer bi kakorkoli izvrševal lastninsko pravico ali ga kmetijska organizacija eno leto ni obdelovala.

Kmetijska zemljiška skupnost gospodari z zemljišči tega sklada, vendar jih sama ne obdeluje. Ta zemljišča praviloma prenaša na kmetijske ali gozdne organizacije ali pa jih oddaja v dolgoročni zakup kmetom. Če z zemljišči ne more tako razpolagati jih lahko proda ali zamenja.

Sklad teh zemljišč v občini se bo z leti večal. S tem se bo povečalo tudi delo in skrb za gospodarjenje. Značilnost tega sklada sedaj je, da so v njem relativno slabša zemljišča in da bodo verjetno tudi v bodoče in glede na pridobivanje bodo zelo razmetana po območju občine. Prav zaradi tega bo prevladovalo v občini razpolaganje z zakupi kmetom. Z zamenjavami bi bilo treba ta zemljišča zaokrožiti v upravičenih primerih pa tudi prodati. V srednjeročnem načrtu bo zato potrebno natančneje opredeliti gospodarjenje s skladom kmetijskih zemljišč.

2. PROMET S KMETIJSKIMI ZEMLJIŠČI

Promet s kmetijskimi zemljišči ureja zakon o kmetijskih zemljiščih. Ta med drugim določa, da imajo kmetijske organizacije in kmetje, katerih zemljišče meji na zemljišče, ki ga prodaja kmet ali drugi lastnik, prednostno pravico nakupa. Če ta upravičenec prednostnega nakupa ne uveljavi, ima prednostno pravico kmetijska zemljiška skupnost, nato pa kmetijska organizacija in kmet, ki imata svoje zemljišče v primerni oddaljenosti. Ne glede na to, pa ima zakupnik ponujenega zemljišča prednostno pravico pred vsemi.

Če prednostni upravičenec smatra, da ponudena cena bistveno presega tržno vrednost, lahko sproži postopek za ugotovitev tržne vrednosti, prodajalec pa v tem primeru, če se z ugotovljeno tržno vrednostjo ne strinja, ponudbo v določenem roku lahko umakne. Potrebnost bo, da se kmetijsko zemljiška skupnost odloča o nakupu in na ta način pridobi v sklad čim več zemljišč, posebno velja to za zemljišča v prvem območju trajno namenjenem za kmetijstvo. V tej smeri se bo tudi odvijalo delo KZS.

3. KMETIJSKI ZEMLJIŠČNI MAKSIMUM

Zakon o kmetijskih zemljiščih določa kolikšno površino obdelovalne zemlje oziroma gozdov imajo lahko kmetje oziroma nekmetje. Nekmetje smejo imeti v ravninskih predelih skupno največ 1 ha kmetijske zemlje in gozda, od tega največ 0,5 ha gozda. V naši občini bo precej primerov preseganja maksimuma. Zato bo KZS morala zagotoviti finančna sredstva za prevzem in odplačilo takih zemljišč. Obseg svojih zemljišč morajo sami prilagoditi do 12. 2. 1981. Po tem roku se presežek odvzame.

4. ZAKUP KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ

Pri oddaji kmetijskega zemljišča v zakup velja isti postopek, kot velja za prodajo. V naši občini je precej površin, ki jih lastniki dajejo v zakup obdelovalcem, vendar ta zakup ni urejen tako kot določa zakon. Mnogokrat so pogodbe kratkoročne, kar se negativno odraža na ohranjanju rodovitnosti kmetijskih zemljišč.

5. UREJANJE PREŽIVNINE

Zakon o preživninskem varstvu kmetov daje kmetom pravico do preživninskega varstva, če oddajo družbeni pravni osebi najmanj 2 ha kmetijske zemlje ali najmanj 3 ha gozda.

Kmet, ki tako oddaja svoje zemljišče ima pravico do mesečnega denarnega prejema. Kmetijska zemljiška skupnost pa je pri tem dolžna sprožiti pobudo za zagotovitev socialne varnosti in stabilnosti takega kmeta oziroma za prevzem njegovega zemljišča. Ze sedaj imamo 2 zahtevka za odkup v skupni površini v 10 ha, v bodoče jih bo pa še več, saj starost lastnikov kmetij iz leta v leto pada, s tem pa narašča število ostarelih lastnikov.

OPOMBA (pojasnilo)

Kmetijska zemljiška skupnost je nosilka kmetijske zemljiške politike v občini. Njen srednjeročni načrt bo zato obsegal predvsem konkretizacijo dogovorjenih nalog in ciljev, manj pa materialnih kazalcev razvoja. Pri tem moramo upoštevati, da svojih prihodkov ne ustvarja po načelih svobodne menjave dela in tako ne pripravlja po sistemu planiranja elemente za sklenitev sporazuma o temeljih plana na enak način kot samoupravne interesne skupnosti. Način zadovoljevanja skupnih potreb je torej bistveno drugačen, zato so smernice za pripravo plana pripravljena faza za dogovarjanje o kmetijski zemljiški politiki kot glavne vsebine plana samega.

V te smernice niso zajete vse naloge, ki izhajajo iz predpisov — teh je nad 50 — in iz danih razmer in potreb v občini. Velik del njenih pristojnosti se zajema v letnih načrtih kot delovni program organov skupnosti, podobno kot programirajo svoje delo organi javnih služb. Izpuščene so tudi naloge iz področja njenega organizacijskega razvoja, sodelovanje s podpisniki, s sosednjimi skupnostmi v mestu in regiji ter republiko.

Prižadovati si je potrebno, da bi oblikovali realne in uresničljive naloge, vendar pa biti smeješi za takšne odločitve, s katerimi bi pospeševali napredek v izboljšanju zemljiške strukture in kmetijstva nasploh.